

המרכז למורשת המודיעין (מ.ל.מ.)
מרכז המידע למודיעין ולטרור

אוקטובר 2003

אפיונים לאופיה ולפעילותה הטרוריסטית של תנועת "הג'האד האסלאמי בפלסטין".

הלוגו של תנועת "הג'האד האסלאמי בפלסטין", הפועלת בחסות איראן וסוריה. במרכז מפת כל פלסטין, על רקע כיפת הסלע ומשני הצדדים רוס"רים מעל כיפת הסלע, בין שני הרוס"רים מופיעה בכתובת "אללה אכבר". הלוגו מבטא היטב את המסר האיסלאמי המהפכני של התנועה החותרת להשמדת ישראל באמצעות פעילות אלימה מתמשכת וחסרת פשרות ולהקמת מדינה פלסטינית אסלאמית על חורבותיה.

אפיונים כללים

1. ביום שבת, ה-4 באוקטובר 2003, יומיים לפני "יום הכיפורים", פוצצה עצמה מחבלת מתאבדת, חברת תנועת "הג'האד האסלאמי בפלסטין", במסעדת "מקסים" בחיפה. בפעולת טרור זאת נהרגו 19 אזרחים שסעדו במקום ונפצעו כ-60, יהודים וערבים, חלקם בני אותן המשפחות.

2. תנועת "הג'האד האסלאמי בפלסטין" (להלן הגא"פ) הינה ארגון טרור קטן אך "איכותי", בעל אופי אסלאמי רדיקאלי, אשר ביצע במהלך העימות הנוכחי שורה של פיגועי התאבדות רצחניים ששיאם הפיגוע במסעדת "מקסים". "הרשות הפלסטינית" נמנעה בדרך כלל מלהתעמת עם הגא"פ ועם ה-"חמא"ס" ואפשרה בכך את התחזקותן של שתי תנועות אלה העוינות את ה"רשות" והרואות עצמן כחלופה ל"רשות".

3. מאפיין בולט של ה-גא"פ הינו תלותו הרבה בגורמים חיצוניים: סוריה מאפשרת למפקדתו בראשות ד"ר רמז'או שלח לפעול משטחה ולאכוון משם את פעילותו הטרור ב"שטחים". איראן הפטרונים הראשים של הארגון מעניקה לגא"פ סיוע כספי (ממנת את מרבית תקציבו) ומשתמשת בו כמנוף להסלמת הטרור ב"שטחים" תוך טישטוש "טביעת האצבע" האיראנית.

אבני דרך לתולדות הגא"פ ואפיוני תפיסתו האידאולוגית

4. הקנאות האסלאמית הפלסטינית, אשר מייצגיה המובהקים הינן תנועות ה-גא"פ וה-חמא"ס", הינה חלק אינטגרלי ממגמת התחייה הדתית הפוקדת את המזה"ת מאז שנות השבעים המוקדמות, ואשר אחד משיאיה הינה המהפיכה האסלאמית באיראן. נושאי הדגל של התחייה הדתית הן קבוצות אסלאמיות מיליטאנטיות, המורכבות מצעירים משכילים שתחושת תסכול וניכור מהמציאות החברתית פוליטית במזה"ת (ואף מחוצה לו) הניעה אותם להפנים את הקנאות הדתית כמסגרת מחאה ומאבק לשינוי. אולם בעוד שקנאי האסלאם במדינות ערב התרחקו מהמאבק המזויין נגד ישראל, ודחו אותו לשלב רחוק בעתיד, הרי

שהרדיקליזם האסלאמי שהתפתח ב"שטחים" הדגיש את הצורך בקיום **ג'האד מזויין ומיידי** עד לשחרור כל פלסטין ומיגור היישות הציונית*.

5. תנועת ה"ג'האד האסלאמי בפלסטין" צמחה מגרעין של סטודנטים פלסטינים אשר למדו באמצע שנות השבעים **באוניברסיטת זקאזיק במצרים**, מעוז אסלאמי פונדמנטליסטי בראשות פתחי שקאקי, שהיה באותה עת סטודנט לרפואה באוניברסיטה זאת. ד"ר רמצי'אן שלח, המזכיר הנוכחי של הגא"פ, נמנה גם הוא על הגרעין המייסד של הארגון. גרעין מייסד זה נואש מחוסר מעש של תנועת "האחים המוסלמים" ממנו צמחו אנשיו, שהתמקדה בפעילות בתחום החינוכי והתרבותי. קבוצת סטודנטים זאת אשר ביקשה לחקות את דרכן של תנועות הג'האד, שפרחו אותה עת פרחו במצרים, הקימה את "הג'האד האסלאמי בפלסטין", המשלב **רדיקליזם אסלאמי עם לאומיות פלסטינית חסרת פשרות ומהווה חלופה דתפיה החילונית של פת"חואש"פ**.

6. לאחר שובם של פתחי שקאקי וחבריו ל"שטחים" החלו אנשי הגרעין המייסד להקים תשתית פעילים בשטחים באמצעות פעילות פוליטית וחינוכית שבהמשך הפכה גם למבצעית-טרוריסטית. על פי פרסום פנימי של הגא"פ גיבש הארגון אידאולוגיה החותרת ל"**שחרור כל פלסטין** באמצעות **ג'האד** (מלחמת קודש) **מזויין** אשר יכוון נגד "הקיום היהודי בפלסטין" **ויביא לחיסולה של "הישות הציונית"** מאבק זה, לתפיסתו הארגון הינו רק צעד ראשון והכרחי בתהליך שיקומה של האומה האסלאמית כולה וחזרה לערכיה האסלאמיים המקוריים** בתקופה זאת התגלה סכסוך בין הגא"פ ל"האחים המוסלמים" אשר התנגדו לתמיכת הגא"פ כמהפיכה האסלאמית באיראן וראו בה משום "סטיה מהדרך"***

7. **הפרסום הפנימי של הגא"פ מציין כי** במהלך האינתיפאצה הראשונה פעל הגא"פ ל**הסלמת** העימות עם ישראל ולהפיכתו ל**מאבק מזוין** גרוש פתחי שקאקי ללבנון (1988) ועל פי הפרסום, הוביל **לשלב מחדש** בתולדות הארגון. באשר הדבר איפשר לו להדק קשריו **"עם העומק הערבי והאסלאמי"** [קרי-סוריה ואיראן]. בתקופה זאת מציין הפרסום התחזקו גם קשרי הארגון עם ה"חזבאללה" בלבנון****.

*מאיר חטינה, **רדיקלים פלסטיניים: תנועת הג'האד האסלאמי** (אוניברסיטת ת"אמרכז משה דיין 1994), עמ' 9-12
מתוך חוברת שנתפסה במבצע "חומת מגן" בשם **"תנועת הג'האד האסלאמי בפלסטין, צמיחתה ודרך פעולתה" (מפרסומי תנועת הג'האד האסלאמי, פלסטין, 2001), עמ' 7, 14. להלן: פרסום הגא"פ. המדובר ככל הנראה בפרסום **פנימי של ה-גא"פ** הכתוב ברמה גבוהה ועל בסיס סטנדרטים אקדמאיים

*** שם, עמ' 7-8.

**** שם, עמ' 8-9.

8. לאחר הסכם אוסלו, "כאשר להבות האנתפאציה החלו לכבות", מציין הפרסום, פתח הגא"פ בשורה של פעולות צבאיות נגד ישראל תוך אימוץ התווה של **"פעולות התאבדות צבאיות"** (אלעמליאת אלעסכריה אלאסתשהאדיה"). הפעולה החשובה ביותר בהקשר זה, קובע הפרסום, "היתה **פעולת בית ליד** בה פוצצו עצמם 2 לוחמי גא"פ בקרב רכוז חיילים ישראלים ובהורגם 22 חיילים (22.1.95).

9. ב-25.10.95 נהרג מנהיג הארגון **פתחי שקאקי** במלטה (ע"י סוכני ה"מוסד"), בעת שובו מלוב למקום מגוריו הקבוע בדמשק*. במקומו מונה למזכיר הארגון ד"ר רמצי'אן עבדאללה שלח אשר נמנה על הגרעון המייסד של הארגון.

10. הפעולה הצבאית הראשונה לאחר פרוץ האינתיפאציה השנייה, קובע פרסום ה-גא"פ בוצעה בירושלים בסמוך **לשוק מחנה יהודה** [פיצוץ מכונית תופת בשוק מחנה יהודה, 2.11.00] מאז ביצעה הגא"פ שורה ארוכה של פעולות התאבדות ופעולות צבאיות "רגילות" **במטרה להוביל להסלמה צבאית ולגרום לקריאת תהליך השלום****

11. מאפייני פעילותו המבצעית של ה-גא"פ

12. מאז תחילת העימות הנוכחי ב"שטחים" (ספטמבר, 2000) ביצע הגא"פ למעלה מ- **442** פיגועים, (לעומת למעלה מ- **500** שביצע ה-"חמא"ס, הארגון המוביל בהיקף הטרור נגד ישראל. בפיגועים הללו **נהרגו 140 איש ונפצעו כ- 890 איש, רובם הגדול אזרחים.**

13. בקרב הפגועים שביצע הארגון בלטו **שורה ארוכה של פגועי התאבדות**, שהאחרון שבהם היה הפיגוע במסעדת **"מקסים"** בחיפה. בין פגועי התאבדות שביצע הגא"פ היו הפיגועים בחדרה (25.5.01); בניימינה (16.7.01); קריית מוצקין (12.8.01); בית ליד (9.9.01); צומת "מחנה שמונים" בואדי ערה (29.11.01); הכניסה למלון "הילטון ממילא" בירושלים (5.12.01); צומת "הצ'ק פוסט" בחיפה (9.12.01); התחנה המרכזית הישנה בת"א (25.1.02); עפולה (5.3.02); ואדי ערה, ליד הכפר

*שם, עמ' 10-11

**חוברת הגא"פ עמ' 12-13

מוסמוס (20.3.02); צומת יגור(10.4.02); צומת אם אל פאחם בואדי ערה (18.9.02); צומת כרכור (21.10.02); נתניה(30.3.02); עפולה (19.5.03) כפר יעבץ (7.7.03). **בקרב היעדים שבחר לעצמו הארגון בולטים אוטובוסים וריכוזי אזרחים בבתי עסק ומקומות בילוי(מסעדות קניונים, בתי קפה).**

תשתית הטרור של הגא"פ בשטחים".

14. לגא"פ **תשתיות מבצעיות** בערים הגדולות ב"שטחים" בן **בולטות** תשתיות הגא"פ **בשומרון ובעיקר בג'נין ("בירת המתאבדים")**. בחינת מיקומם הגאוגרפי של המקומות בהם בוצעו פיגועי ההתאבדות ע"י הגא"פ מצביעה על **ריבוי פעולות טרור בצפון ישראל ובואדי ערה שמבצעהן יצאו מאזור ג'נין.**

15. במהלך ההפוגה הזמנית (ה"הדנה"), שלא קוימה ע"י ארגוני הטרור, עסק הגא"פ בשיקום מאסיבי של תשתיותיו המבצעיות באזור השומרון. במקביל עשו פעילי הארגון בג'נין ובשומרון **מאמצים קדחתניים להוציא אל הפועל פיגועים תוך התעלמות מה"הדנה"**. במהלך יוני-אוגוסט סיכלו כוחות הבטחון הישראליים **כ-13 פיגועים** שהתכוון הגא"פ לבצע במתווה של **פיגועי התאבדות, הקרבה ומכוניות תופת.**

16. למרות הצלחות שרותי הבטחון הישראליים בסיכול פעילות הגא"פ ובמעצר פעיליו הצליחה התשתית המבצעית בג'נין להוציא אל הפועל בחודשים האחרונים שתי פעולות התאבדות. האחת בוצעה ב-7 ביולי 2003, בעיצומה של ה"הדנה", **כשמחבל מתאבד** פוצץ עצמו בסלון בית פרטי במושב יעבץ. כתוצאה מהפיצוץ נהרגה קשישה. הפיגוע השני, בוצע במסעדת "מקסים", בחיפה ע"י הנאדי ג'רדאת, מחבלת מתאבדת מג'נין בת למשפחה של פעילי טרור חברי הגא"פ.

תשתית הגא"פ בחברון

17. מוקד נוסף של התארגנות טרוריסטית של הגא"פ שנחשף לאחרונה הינו **חברון**. מוקד זה עסק גם הוא בעיצומה של ה"הדנה" בהכנת פגועים קטלניים. בראש התשתית בחברון עמד **מחמד איוב מחמד סידר** אשר נהרג בחילופי אש עם כח צה"ל (14.8.03) בעת שהסתתר בנגריה ששימשה **כמעבדת חבלה**.

18. מחמד סידר היה אחראי למותם של 19 ישראלים, לפציעתם של למעלה מ-80 ולהריגתם של שני משקיפי או"מ ופציעתו של משקיף נוסף. **מחקירות עצורים התברר כי מחמד סידר עמד בקשר רצוף עם מפקדת הגא"פ בדמשק ועסק טרם מותו בהכנת פגועי תופת והתאבדות** כולל גיוס חוליות מתאבדים וחמושים ואימונים. מעבדת החבלה בה נהרג עסקה בהכנת חומרי נפץ רבי עוצמה **כדי לשדרג את קטלניות מטעני החבלה שברשות אנשי ה-גא"פ**.

מחמד איוב מחמד סידר-

בן 25, מחברון, ראש ה-גא"פ בחברון, החל פעילותו ב-1999 כראש ה"ג'מאעה האסלאמית" (אגודת הסטודנטים של ה-גא"פ) בפוליטכניקום בחברון*. בסוף אותה שנה הוא נעצר בשל מעורבותו בפעילות צבאית. לאחר שחרורו מהכלא ביוני 2000 החל סידר לבנות את תשתית ה-גא"פ באזור חברון אשר ביצעה שורה של פיגועים קטלניים (שבהם כאמור נהרגו ונפצעו חיילי צה"ל אזרחים ישראלים ומשקיפי או"מ).

* כמו ה-"חמא"ס, גם בן הגא"פ מייחס חשיבות רבה לפעולה בקרב ציבור הסטודנטים באוניברסיטאות בשטחים באמצעות ה"ג'מאעה האסלאמית" אגודת הסטודנטים של ה-"חמא"ס" והגא"פ מנחילות לציבור הסטודנטים את **תרבות החללים והמתאבדים** ומגייסות **סטודנטים לפעולות טרור**.

19. במהלך העימות הנוכחי (מאז ספטמבר 2000) פועלים האיראנים והסורים באופן שוטף **למניעת הרגעה במצב ב"שטחים" ולהגברת פעולות הטרור**. מחשש לתגובה ישראלית ולגינוי בינלאומי **הן אינן עושות זאת ישירות** אלא פועלות באמצעות "שליחים" הארגונים הפלסטינים שבחסותם, עם דגש על הגא"פ, ה-"חמא"ס" והחזית ג'בריל. הסורים מאפשרים לארגונים הללו לקיים תשתיות צבאיות ומדינות בשטחם ובשטח לבנון שבחסותן תשתיות

אלו כוללות מפקדות, משרדים, בסיסי אימונים ואמצעי לחימה (בסיס האמונים ג'בריל בעין צאחב, שהותקף ע"י חה"א הישראלי, אירח בן השאר מתאמים של הגא"פ טענת הסורים כי בשטחם מצויים משרדי הסברה בלבד הינה שקרים וחסרת יסוד

20. מפקדות הארגונים שבחסות סוריה ולבנון מאכוונות **מדמשק את פעילי הטרור ב"שטחים"** אכוונה זאת כוללת תאומים לביצוע פעולות טרור (באמצעות טלפונים, אינטרנט וזימון פעילים לדמשק); העלאת רעיונות מבצעיים ו"גלגול" פגועים מסוריה; הנחיות להסלמה ולהגברת פגועי ההתאבדות או, לחלופין, כשלוסוריה ולאיראן יש עניין בכך, הנחיות לבלימה זמנית של הטרור.

21. מנהיג הגא"פ, **ד"ר רמז'אן עבדאללה מחמד שלח**, שוהה באופן קבוע בסוריה ופועל ממנה בחסות המשטר הסורי. **ממפקדתו שבדמשק הוא ועוזריו עומדים בקשר שוטף עם פעילי הטרור ב"שטחים" ומאכוונים פעולותם.**

ד"ר רמצי'אן שלח- קוים לדמותו של מנהיג הגא"פ.

רמצי'אן עבדאללה מחמד שלח נולד ב-1958, בשכונת סג'יעיה שבעזה, למשפחה מרובת ילדים. בעת לימודיו בבית ספר התיכון הצטרף לתנועת ה"אחים

המוסלמים" ובאמצעותם יצא ללמודים גבוהים באוניברסיטת זקאזיק במצרים, שהקמפוס שלה נחשב למעוז של האסלאם הפונדמנטליסטי בשנים 1977-1981. בעת לימודיו במצרים, הוא נפגש עם פתחי שקאקי ועם חבורת צעירים מרצועת עזה, שבקשו לחקות את דרכן של תנועות הג'יהאד המיליטאנטיות שפרחו אותה עת במצרים רמאדאן שלח עת אותה עת את הבטאון הפנימי של גרעין המייסדים. כשחזר ל"שטחים" (1981) התקבל לעבודה כמרצה בפקולטה לכלכלה באוניברסיטה האסלאמית של עזה וכמו כן הפך לדרשן מבוקש. ב-1985 הוא שב ללימודים באנגליה וקיבל תואר דוקטור לכלכלה (1990) מאוניברסיטת "דרהאם". שימש כראש ה"מרכז לחקר האסלאם והעולם" בפלורידה וכמרצה בחוג ליחסים בינלאומיים שבאוניברסיטת "טמפה" שבפלורידה נבחר למזכ"ל הג'יהאד האסלאמי ב-1995, במקום ד"ר שקאקי שמצא את מותו במלטה.

22. מפקדת הגא"פ בדמשק עומדת בקשר שוטף עם פעילי הטרור ב"שטחים" כפי שמסרו עצורי הגא"פ שנחקרו ע"י שרותי הבטחון הישראליים כך למשל, **עלי אלסעדי ("צפורי") ות'אבט מרדאוי**, שני טרוריסטים בכירים מאזור ג'נין שנעצרו במבצע "חומת מגן" הודו בחקירתם **כי עמדו בקשר שוטף עם ד"ר רמצי'אן שלח ועם עוזריו חברי מפקדת הגא"פ**. השניים מסרו כי נהגו להתקשר באופן שוטף למפקדת הגא"פ בדמשק ולשוחח על מגוון של נושאים כגון:-

א **בירור עמדות מדיניות** של הנהגת הארגון בדמשק (לגבי מדניות הפיגועים של הארגון)

ב **נטילת אחריות** בפני המפקדה לפיגועים שביצעו אנשי הארגון (דיווחים מה"שטחים" מהווים בסיס להודעות פומביות המתפרסמות מדמשק).

ג **בקשות לכספים**.

ד **קבלת הדרכה** בכל הנוגע ליצור אמצעי לחימה.

הסיוע האיראני לגא"פ.

"הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני הוא פרי מהעץ עטור הפירות של המנהיג ח'מיני" (ד"ר רמצי'אן שלח, אירנ"א, 22 מאי 2002).

"המהפיכה האסלאמית האיראנית [שהתחוללה] בשנת 1979 מהווה נצחון לדגם אליו חתרה ואותו יזמה הגא"פ מאז אמצע שנות השבעים..." (מתוך פרסום הגא"פ, עמ' 19).

23. מכל ארגוני הטרור הפלסטינים הגא"פ **הינו הארגון המקורב ביותר לאיראן** ויותר מכל הארגונים הוא זוכה לסיוע איראני בעיקר **בתחום הכספי**. **המנוף הכספי משמש בידי איראן כלי חשוב ביותר** להפעלת תשתיות ב"שטחים" ולעידוד פעולות טרור של הארגונים השונים.

24. מסמכי שלל של "הרשות הפלסטינית" וחקירת מחבלים עצורים ממחישים, כי **האיראנים מעבירים** באופן שוטף סכומי כסף גדולים ל"שטחים" באמצעות ארגונים שבחסותם: "הג'יהאד האסלאמי, ה-"חמא"ס" ו"החזבאללה"

25. יצויין בהקשר לכך כי איראן מהווה **מקור מימון כמעט בלעדי של הגא"פ**. תקציבו השנתי של הארגון נאמד בכמה מליוני דולרים בשנה להבדיל מתנועת ה-"חמא"ס", שתקציבה השנתי נאמד ב--60

70 מליון דולר, ורובם מתועלים לממון התשתית האזרחית של התנועה (ה"דעווה"), הרי **שחלק העיקרי של תקציב הגא"פ מיועד למימון פעולות הטרור "מעטפת הטרור" וקיום(המשרדים; משכורות; אמצעי לחימה; סיוע למשפחות חללים ואסירים) ביולי 2003 טענו מנגנוני הבטחון הפלסטינים כי החרומו 3 מליון דולר במזומן שהועברו מאיראן לגא"פ.**

26. לצד זאת חלק מצומצם מהתקציב, להערכתנו מליון דולר לכל היותר, מוקצה לממון **התשתית האזרחית** של התנועה (הנופלת בהרבה בהיקפה מזו של ה-"חמא"ס"). תשתית זאת כוללת מספר אגודות **ביהו"ש** (אגודת "אלאחסאן", אגודת "אלנקאא" לנשים, מועדון הנוער האסלאמי בבית לחם) **וברצועה** (אגודת "אלאחסאן" על 7 סניפיה) אגודות אלו פועלות בתחומי הסעד הבריאות והחינוך האסלאמי.

כל אלה ממחישים **היטב כיצד באמצעות השקעת תשומות קטנות יחסית רכשה לעצמה איראן פטרונות על ארגון טרור קטן ו"איכותי" ובאמצעותו השפעה על היקף הטרור ה"שטחים".** פגועי ההתאבדות של הארגון הגורמים להרג ישראלים ומוליכים להסלמה בכך הם מהווים ביטוי **בולט להצלחת מדיניות התמיכה האיראנית בטרור** וכל זאת תוך **טשטוש** "טביעת אצבעות" האיראנית.